

Wyrok z dnia 2 lipca 2008 r.

II UK 326/07

Renta z tytułu niezdolności do pracy, o której mowa w art. 29 ust. 2 pkt 2 *in fine* ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) powinna wynikać z pracowniczego ubezpieczenia społecznego.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Katarzyna Gonera, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 lipca 2008 r. sprawy z wniosku Ryszarda R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o emeryturę, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 kwietnia 2007 r. [...]

1. o d d a l i ł skargę kasacyjną,
2. przyznał radcy prawnej Elżbiecie G. [...] od Skarbu Państwa kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2007 r. [...] Sąd Apelacyjny w Szczecinie zmienił, na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w S., wyrok Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie z dnia 17 listopada 2006 r. i oddalił odwołanie wnioskodawcy Ryszarda R. od decyzji ZUS z dnia 30 sierpnia 2005 r. w sprawie z jego wniosku o emeryturę. Sąd Apelacyjny, podzielając ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, nie zaaprobował jednak ich oceny prawnej i uznał, że wnioskodawca nie spełnił przesłanek określonych w art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), a tym samym nie nabył prawa

do dochodzonego świadczenia, gdyż jego ostatnim ubezpieczeniem nie było ubezpieczenie pracownicze.

Według ustaleń faktycznych, wnioskodawca (urodzony 7 kwietnia 1945 r.) ukończył 60 lat, wykazał łącznie 33 lata i 6 miesięcy okresów składkowych i nieskładkowych z czego 13 lat, 7 miesięcy i 24 dni z tytułu ubezpieczenia pracowniczego. Decyzją z dnia 27 lutego 1996 r. ZUS Oddział w S. przyznał ubezpieczonemu od dnia 5 lutego 1996 r. (dzień zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego) - rentę inwalidzką drugiej grupy (a później rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy). Bezpośrednio przed przyznaniem renty wnioskodawca był ubezpieczony z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Następnie w okresie od dnia 1 lutego 2004 r. do dnia 30 czerwca 2006 r. pobierał rentę z tytułu okresowej całkowitej niezdolności do pracy. W dniu 29 czerwca 2005 r. złożył wniosek o przyznanie mu emerytury, a decyzją z dnia 30 sierpnia 2005 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do tego świadczenia.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez przyjęcie że „renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy o jakiej mowa w art. 29 ust. 2 pkt 2 tej ustawy, musi być pochodną pracowniczego stosunku ubezpieczenia”, oraz przepisów postępowania - art. 233 § 1 k.p.c., poprzez pominięcie dowodu „z zaświadczenia z urzędu pracy wskazującego, iż powód w okresie przed uzyskaniem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy zarejestrowany był jako osoba bezrobotna”, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie jest uzasadniona. Na wstępie trzeba zauważyć, że art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych już w tekście pierwotnym dotyczył tylko ubezpieczonych będących pracownikami (podlegających pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu). Na gruncie tego przepisu Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że prawa do emerytury na jego podstawie nie może nabyć

osoba objęta ubezpieczeniem niepracowniczym (por. wyrok z dnia 7 grudnia 2001 r., II UKN 846/00, OSNP 2003 nr 18, poz. 445). Z kolei w wyroku z dnia 12 lutego 2004 r., II UK 239/03 (OSNP 2004 nr 20, poz. 356), Sąd Najwyższy stwierdził, że prawo do wcześniejszej emerytury mogą nabyć osoby będące pracownikami „w dacie, z jaką mogą przejść na emeryturę”, a w wyroku z dnia 24 września 2004 r., II UK 471/03 (OSNP 2005 nr 6, poz. 88) - także osoby, które w dniu rozwiązania stosunku pracy posiadały wymagany staż emerytalny oraz ustalone prawo do renty i w czasie pobierania tej renty osiągnęły wiek emerytalny uprawniający do wcześniejszej emerytury. Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264) został zmieniony art. 29 ustawy (art. 1 pkt 14). Według tego przepisu w wersji obowiązującej od 1 lipca 2004 r., wcześniejsza emerytura przysługuje ubezpieczonemu, którzy ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, byli pracownikami oraz w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym pozostawali w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy, chyba że w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnieni do renty z tytułu niezdolności do pracy. Warunków tych nie muszą spełniać osoby, które przez cały wymagany okres podlegały ubezpieczeniu z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Stąd prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy przysługuje wyłącznie ubezpieczonemu z tytułu zatrudnienia (pozostawania w stosunku pracy). Nie przysługuje zatem ubezpieczonemu z innych tytułów. W przypadku wnioskodawcy ziszczyły się warunki zawarte w art. 29 ust. 1, był on bowiem na dzień wydania decyzji ponad 60-letnim całkowicie niezdolnym do pracy mężczyzną legitymującym się stażem ubezpieczeniowym przekraczającym 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, jednakże błędnie Sąd pierwszej instancji przyjął, iż spełnił on również przesłanki wymienione w ust. 2, co przesądziło o podjęciu wadliwego rozstrzygnięcia. Fakt, że w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę wnioskodawca był uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy, nie oznacza spełnienia przesłanki warunkującej przyznanie świadczenia, skoro renta taka - równoważąca pozostawanie w stosunku pracy - winna wynikać z pracowniczego ubezpieczenia społecznego.

Jest niewątpliwe, że warunki wyrażone w art. 29 ust. 1 i 2 ustawy emerytalno - rentowej muszą zostać spełnione łącznie, aby istniały podstawy do przyznania ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury. Jedyne wyjątek wprowadza ust. 3

tego artykułu, który wyłącza wymóg spełnienia przesłanek z ust. 2, ale tylko w stosunku do ubezpieczonych, którzy przez cały wymagany okres, o którym mowa w art. 29 ust. 1 pkt 1 i 2 podlegali ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy. W przedmiotowej sprawie to wyłączenie jednakże nie znajduje zastosowania, ponieważ wnioskodawca w swym stażu ubezpieczeniowym legitymuje się jedynie okresem 13 lat, 7 miesięcy i 24 dni ubezpieczenia pracowniczego. Przedstawioną wykładnię art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podzielaną przez skład rozpoznający niniejszą sprawę, przedstawił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 lutego 2006 r., III UZP 3/05 (OSNP 2007 nr 5-6, poz. 84). Opiera się ona na założeniu, iż emerytura przyznawana w oparciu o art. 29 ustawy o emeryturach i rentach ma charakter uprawnienia pochodnego od pracowniczego ubezpieczenia społecznego. W ten sposób ustawodawca ograniczył krąg osób mogących skorzystać z tej, stanowiącej wyjątek regulacji, przy czym tak przeprowadzone rozróżnienie uprawnień ubezpieczonych nie narusza konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 września 2000 r. - K 1/00, OTK 2000 nr 6, poz. 185). W rozpatrywanej sprawie wnioskodawca żadnego z warunków dodatkowych wskazanych art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie spełnił - jak trafnie przyjął Sąd Apelacyjny - co wyklucza przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie § 11 ust. 2 w związku z §12 ust. 4 pkt 2 i § 15 rozrządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...), Dz.U. Nr 163, poz.1349 ze zm.

=====